

מוסר כפול- תאומים

נגה שטיינר- תערוכת יחיד בגלריה חזי כהן

18.06.2011 – 14.05.2011

אוצרת: יעל כץ בן שלום

שטיינר התחילה לצלם תאומים בארץ באוקטובר 2009 במקומות שונים. היא רואה בתאומים עולם סגור והרמטי שיש בו סוג של כוח. דרך צילום זוגות התאומים בארץ התוודעה שטיינר לתופעת התאומים בכפר בברזיל. ב-2010 נסעה שטיינר לכפר קנדידו גודווי שבברזיל, ושהתה שם שלושה שבועות במהלכם צילמה 53 זוגות של תאומים זהים מגיל שנתיים עד שמונים.

הכפר Cândido Godói ידוע בשיעור גבוה של תאומים, הרבה מעבר לממוצע העולמי! ההיסטוריון, ד"ר חורחה קמרסה, פרסם מחקר שבו עדויות וראיונות שערך בקרב תושבי העיירה שמתוכו עולה כי יוזף מנגלה, שערך ניסויים בבני אדם באושוויץ ונמלט לאחר המלחמה לדרום אמריקה, ביקר במקום כמה פעמים בתחילת שנות ה-60. זמן קצר לאחר ביקוריו החלו בעיירה להיוולד תאומים. אורסולה מאטה מהמרכז הרפואי לגנטיקה בבית החולים פורטו אלגרה בברזיל ועמיתיה חקרו את זוגות התאומים ודחו את הטענות שמנגלה אחראי לתופעה.

נוגה שטיינר מציעה לנו חומר להתבוננות שהוא לא חומר רגיל של דיוקנאות. הדמויות נראות כלואות בתוך הפריים, כאילו נכפה עליהן להיות שם. כפי שוולטר בנימין מבקש להסיט את תשומת הלב מ"זהותם הספציפית של המצולמים אל האלימות הכרוכה בקיבועה של הזהות, שבה נוטלים חלק כל המעורבים במעשה הצילום: הצלם, המצלמה ואביזרי הצילום", כך שטיינר מחפשת את התאום/תאומה שלה, נאבקת ב'אחר' שלה, שנראה אפל, מסתורי וכמו מחכה לה בפניה.

גוף העבודות של נגה שטיינר מציע לצופה התבוננות לא רק בינו לבין המצולם הבודד אלא בין שני המצולמים – "התאומים" – מהו הדבר המבדיל בין הגוף האחד לגוף השני? חוויית ההתבוננות מחלקת את המבט ובו זמנית מתרחשת החוויה של החזרת המבט כמבט מחולק.

נגה שטיינר בונה את הקומפוזיציות בקפידה. היא מנסה לקרב את הרחוק, אבל התחושה היא שכלל שהיא מקרבת את הרחוק, הוא דווקא מתרחק. הדרך שלה לדון בשאלות העבר היא באמצעות הקצנה, ריחוק, ניכור. היא מצווה על המצולמים להיות רציניים, לא לחייך, לפעמים גם לחשוף את גופם. לדבריה, העיסוק בדמיון הופך להיות העיסוק בשוני. כמו מזכיר את הצילום הסטריאוסקופי במאה ה-19, שניתן היה באמצעותו של התקן ראייה מיוחד להפוך חד-מימד ודו-מימד לתלת-מימד.

תאומים - מוסר כפול. שטיינר ממקמת את עצמה על ציר הזמן בצומת שבין הצופה לבין מנגלה. האם קיים גבול מוסרי? היכן עובר הגבול הזה? מי אחראי לשיח האתי? הדמויות המצולמות נראות כאילו הן מנותקות מ'הזמן ההיסטורי', ויחד עם זאת נראות כבלתי מסוגלות להציג אופי עצמאי שכן ה'נראטיב' דובק בהן. הן מסומנות.

ומעל לכל אלה מרחף הנראטיב על ניסוייו של מנגלה המנסה להסביר את התופעה של ריבוי התאומים בכפר, ונותן לתופעה תוקף פסאודו-מדעי. 'ארץ התאומים' הופכת, אם כן, למעין זירת פשע שדבק בה מוסר כפול.

תאומים - מוסר כפול חושף את מה שבין הנראטיבים לייצוגים שלהם, ומעמת את הרובד האסתטי עם הרובד המוסרי. במפגש של שתי המניפולציות: המניפולציה על הראיה האנושית והמניפולציה על הגנום האנושי – מנסה שטיינר לממש את הפנטזיה שלה, לראות את העולם בתלת-מימד כמו בעדשה סטריאוסקופית, ועל ידי זה אולי לשכפל את עצמה ולפגוש את ה'אחר/ת' שלה.

נוגה ילידת 1982, סיימה את לימודי הצילום בויצ'ו חיפה בשנת 2009. היא הציגה בפסטיבל 2009 pov שבמתחם התחנה תחת הקטגוריה "צלמים מבטיחים", זכתה במלגת שפילמן לצילום בשנת 2009 ומלגת קרן אמריקה-ישראל בשנת 2008. הציגה בתערוכת הצילומים היוקרתית של טיילור ווסינג בגלריה הלאומית של לונדון. (taylor wessing photographic portrait prize) ובתערוכות קבוצתיות בארץ ובעולם.

זו תערוכת היחיד השנייה שלה בגלריה חזי כהן.